

บทบาทรองทหารในการเมืองกัมพูชา

พ.ต.อุล เณิน **

คำสำคัญ : บทบาทของทหาร, การแทรกแซงทางการเมืองของทหาร

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตั้งแต่กัมพูชาตกอยู่ภายใต้อิทธิพลระหว่างสองชาติคือสยามและเวียดนาม มีบางช่วงเวลาเพียงสั้นๆ เท่านั้นที่ชาวกัมพูชาสามารถอยู่โดยปลอดจากอำนาจของทั้งสองชาตินี้ได้แต่ในที่สุดก็กลับมาอยู่ใต้อิทธิพลอีก จนกระทั่งเข้าสู่ช่วงกลางศตวรรษที่ 19 กัมพูชาก็ต้องเผชิญกับการคุกคามของฝรั่งเศสที่เข้ามาแสวงหาอาณานิคม และเข้ายึดครองทั้งเวียดนาม ลาว และกัมพูชารวมกันไว้เป็นเขตปกครองของตนภายใต้ชื่อ อินโดจีนฝรั่งเศส ฝรั่งเศสนั้นเริ่มแผ่อิทธิพลเข้าไปในเวียดนามก่อน แล้วจึงค่อยขยายเข้ามาในกัมพูชาโดยใช้ช่องว่างที่กัมพูชาตกเป็นประเทศราชของสยามในสมัยกษัตริย์ทริภักษรามาธิบดินทร์จะสนับสนุนกัมพูชาให้ปลดแอกออกจากอำนาจสยามให้ได้ จนกระทั่งพระองค์สิ้นพระชนม์ลงในปี ค.ศ. 1860 เจ้าบรมพรหมบริรักษ์ ผู้สืบทอดบัลลังก์ก็ได้ทำสนธิสัญญากับฝรั่งเศสเพื่อยอมให้กัมพูชาเป็นรัฐในอารักขาของฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1863 แล้วมีราชสาส์นไปถึงกษัตริย์สยามในขณะนั้นคือ พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ว่าถูกฝรั่งเศสบังคับให้ทำสัญญาเป็นรัฐในอารักขา ซึ่งทางพระจอมเกล้าก็ทำสนธิสัญญากับเจ้าบรมมณฑลขึ้นอีกฉบับเพื่ออ้างสิทธิ์ในการเป็นรัฐอารักขาของสยามเช่นกัน เรื่องนี้ทำให้ฝรั่งเศสไม่พอใจเริ่มเข้ามากดดันสยามให้ยกเลิกสนธิสัญญา จนกระทั่งปี ค.ศ. 1867 สยามจึงยอมยกเลิกสนธิสัญญาดังนั้น แต่ยังคงยืนยันสิทธิ์เหนือ 3 จังหวัดคือ เสียมราฐ พระตะบอง และศรีโสภณว่ายังเป็นของสยามอยู่ นับแต่นั้นมาฝรั่งเศสก็เริ่มแผ่อำนาจเข้าไปในกัมพูชาอย่างเต็มที่ เริ่มจากการจัดระบบต่างๆ ให้แก่กัมพูชา การปฏิรูปการปกครองตามที่ฝรั่งเศสต้องการนั้นทำให้มีการปฏิรูประบบการเก็บส่วยภาษีเข้ารัฐใหม่มากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชนที่มีรายได้น้อย จึงเกิดการต่อต้านรัฐที่ยินยอมให้ฝรั่งเศสกดขี่ไปจนถึงการต่อต้านชาวฝรั่งเศสลุกลามไปทั่ว แต่ฝรั่งเศสนั้นก็กลับกล่าวหาว่ากษัตริย์นโรดมเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการต่อต้านฝรั่งเศสในครั้งนี้จึงบีบให้ทางการจัดการกับการต่อต้านให้เด็ดขาด ส่งผลให้พวกที่ต่อต้านและก่อจลาจลหลบหนีเข้ามาอยู่ในเขตการปกครองของสยามเป็นจำนวนมาก ต่อมาในปี ค.ศ. 1904 กษัตริย์นโรดมก็สิ้นพระชนม์ลง เจ้าสีสุวตถ์ อนุชาของกษัตริย์นโรดมได้รับการสนับสนุนจากฝรั่งเศสให้เป็นผู้ขึ้นครองราชย์ ในปีนั้นเองพระองค์ได้ลงนามในสัญญายอมยกอำนาจการบริหารประเทศให้อยู่ในการดูแลของฝรั่งเศสทำให้รัฐบาลฝรั่งเศสมีอำนาจเหนือกัมพูชาโดยสมบูรณ์ ฝรั่งเศสจึงประกาศรวมกัมพูชาเข้าอยู่ในอินโดจีนฝรั่งเศสนับแต่นั้น

* บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระบทบาทของทหารในการเมืองกัมพูชา โดยมี ผศ.ดร. พิระพงศ์ ภักดิ์ศรี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

** นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชาการจัดการงานสาธารณะ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ในปี ค.ศ. 1927 กษัตริย์สีสุวตถ์สิ้นพระชนม์ลง เจ้าสีสุวตถ์มุนีวงศ์ ซึ่งเป็นโอรสที่ขึ้นเป็นกษัตริย์สืบทอดอิทธิพลของพรรคคอมมิวนิสต์ได้เริ่มแผ่อิทธิพลจากเวียดนามเข้ามาสู่กัมพูชา โดยกลุ่มนิคมคอมมิวนิสต์ในกัมพูชา

ร่วมมือกับพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน ซึ่งก่อตั้งโดย โฮจิมินห์ เริ่มเคลื่อนไหวเพื่อปลดปล่อยกลุ่มประเทศอินโดจีน ออกจากอำนาจฝรั่งเศส และต่อมาญี่ปุ่นก็เริ่มก้าวเข้ามามีบทบาทในอินโดจีน

หลังจากที่ฝรั่งเศสพ่ายแพ้แก่เยอรมันในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ใน ค.ศ. 1940 อินโดจีนก็ถูกญี่ปุ่น แผ่อำนาจเข้ายึดครองทั้งหมด แต่ก็ไม่ได้ยึดอำนาจปกครองไปจากผู้ปกครองชาวฝรั่งเศสไปเสียทีเดียว ฝรั่งเศส จึงยังคงทำหน้าที่ของตนต่อไปแต่อยู่ภายใต้การกำกับของญี่ปุ่น ต่อมาปี ค.ศ. 1941 กษัตริย์สีสุวตัมมวีนวงศ์ สิ้นพระชนม์ลง ฝรั่งเศสจึงเลือกนัดาของพระองค์คือ เจ้าันโรตมสีหนุ ขึ้นดำรงตำแหน่งแทน

แม้ญี่ปุ่นจะยินยอมให้ฝรั่งเศสปกครองกัมพูชาต่อไป แต่ก็ลอบติดต่อกับกลุ่มผู้รักชาติชาวกัมพูชาที่ เคลื่อนไหวต่อต้านฝรั่งเศสโดยให้สัญญาว่าจะช่วยปลดปล่อยกัมพูชาออกจากอำนาจฝรั่งเศส โดยใช้กลุ่มนี้ให้ คอยทำลายผลประโยชน์ของฝรั่งเศสลงเรื่อยๆ กระทั่งปี ค.ศ. 1945 ญี่ปุ่นจึงประกาศให้ฝรั่งเศสสิ้นสุดการ ปกครองเหนือกัมพูชาทั้งหมด แล้วสนับสนุนให้กัมพูชาจัดตั้งรัฐบาลของตนเองขึ้นโดยให้เจ้าันโรตมสีหนุดำรง ตำแหน่งกษัตริย์ต่อไป และให้ ชันจ็อก ทันท ซึ่งเป็นแกนนำการเคลื่อนไหวต่อต้านฝรั่งเศสที่ลี้ภัยไปอยู่ที่ญี่ปุ่น กลับมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนแรกของกัมพูชา แต่เมื่อเยอรมันกับญี่ปุ่นเป็นฝ่ายแพ้สงครามในปีนั้นเอง ฝรั่งเศสก็กลับเข้ามาครองอำนาจในกัมพูชาใหม่ ลัทธิรัฐบาลที่ญี่ปุ่นจัดตั้งและจับกุม ชันจ็อก ทันท ฝ่ายที่ต่อต้าน ฝรั่งเศสทั้งหมดต่างหลบหนีกันอย่างกระจัดกระจาย ซึ่งส่วนใหญ่หนีเข้ามาฝั่งไทยก่อตั้งเป็นขบวนการเขมร อิสระ ซึ่งต่อมาได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มเวียดมินห์ในการทำสงครามต่อต้านฝรั่งเศส ส่วนกษัตริย์สีหนุมี ท่าทีเข้าข้างฝรั่งเศสอย่างชัดเจนแม้จะอยู่ในช่วงที่ญี่ปุ่นแผ่อำนาจจึงได้รับความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่ง กษัตริย์ต่อไป แต่พระองค์ก็พยายามเจรจาให้รัฐบาลฝรั่งเศสยินยอมให้กัมพูชาสามารถปกครองตนเองได้อยู่ ตลอดมา จนเกิดเป็นกลุ่มทางการเมืองอีกกลุ่มหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีกลุ่มที่คอยเคลื่อนไหวทางการเมืองอีกกลุ่ม คือ กลุ่มเขมรเสรี ซึ่งกลุ่มนี้ได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกาที่ต้องการแผ่อำนาจเข้ามาในภูมิภาคนี้ ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 กลุ่มเขมรเสรีนี้ต่อต้านทั้งฝ่ายเขมรอิสระและกลุ่มของเจ้าสีหนุ

ในปี ค.ศ. 1946 กัมพูชาก็มีการก่อตั้งพรรคการเมืองขึ้น โดยฝรั่งเศสยอมให้กัมพูชามีอำนาจปกครอง ตนเองได้ในระบอบประชาธิปไตยภายใต้การดูแลของฝรั่งเศส มีการจัดการเลือกตั้งขึ้นมาเป็นครั้งแรกและมีการ ร่างรัฐธรรมนูญฉบับแรกขึ้น และในที่สุดฝรั่งเศสก็ยินยอมปลดปล่อยให้กัมพูชาเป็นอิสระในปลายปี ค.ศ. 1953 หลังจากนั้นกัมพูชาได้รับการประกาศเป็นเอกราชจากฝรั่งเศสอย่างเป็นทางการตามสนธิสัญญาเจนีวาปี ค.ศ. 1955 และในปีเดียวกันนี้กษัตริย์สีหนุก็สละราชบัลลังก์ให้แก่พระบิดาของพระองค์คือ เจ้าันโรตมสุรมฤต เพื่อ พระองค์จะได้เข้ามาเคลื่อนไหวทางการเมืองได้อย่างอิสระ โดยก่อตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาชื่อว่า พรรคสังคม ราชภรณ์นิยม เพื่อลงเลือกตั้งและชนะการเลือกตั้งจนพระองค์ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในปีนั้นเอง ในช่วง แรกๆนั้นเจ้าสีหนุมีท่าทีที่เอาใจสหรัฐอเมริกาอย่างเต็มที่ แต่ต่อมาก็เริ่มเดินเกมการเมืองคบหากับประเทศกลุ่ม คอมมิวนิสต์เช่น จีน และเกาหลีเหนือ เพื่อคานอำนาจกับสหรัฐฯ

เมื่อสงครามเวียดนามได้เริ่มต้นขึ้นนั้นเป็นช่วงเวลาที่ความสัมพันธ์ระหว่างกัมพูชาและสหรัฐฯ ซึ่งเป็น คู่สงครามที่แท้จริงของจีนและเวียดนามเหนือได้ถดถอยลงไปมาก เนื่องจากกัมพูชาไม่พอใจที่สหรัฐฯแอบใช้ กัมพูชาเป็นที่เคลื่อนไหวในการทำสงครามกับฝ่ายคอมมิวนิสต์จนกระทบกระเทือนต่อกิจการภายใน จึงพัฒนา ความสัมพันธ์กับจีนที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น เมื่อสหรัฐฯและเวียดนามใต้ผลักดันเวียดกงหรือเวียดนามเหนือจน ถอยร่นไป พระองค์จึงยินยอมให้กลุ่มเวียดกงเข้ามาใช้กัมพูชาเป็นฐานที่มั่นและยอมเปิดเส้นทางให้จีนส่งอาวุธ ให้แก่เวียดกงผ่านทางกัมพูชา จากจุดนี้แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลสีหนุมีนโยบายที่เป็นปฏิปักษ์กับสหรัฐฯ ซึ่งสร้าง ความไม่พอใจให้แก่ชาวกัมพูชาจำนวนมากที่นำประเทศเข้าไปอยู่ท่ามกลางความขัดแย้งของผู้อื่น โดยเฉพาะ กลุ่มขวาจัดในพรรคของพระองค์ซึ่งมีนายพลลอนนอล เป็นแกนนำ ทำให้ในปี ค.ศ. 1966 เจ้าสีหนุสูญเสียเสียง สนับสนุนจากภายในพรรค และนายพลลอนนอลได้รับเสียงสนับสนุนให้ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทน จนกระทั่งปี ค.ศ. 1970 นายพลลอนนอลซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐฯก็ทำการรัฐประหารเปลี่ยนแปลง

ประเทศเข้าสู่ระบอบสาธารณรัฐโดยมีนายพลลอนนอลขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี เปลี่ยนชื่อประเทศเป็น สาธารณรัฐเขมร

การรัฐประหารที่เกิดขึ้นทำให้กลุ่มฝ่ายซ้ายต่างๆ รวมไปถึงฝ่ายซ้ายที่เคยอยู่ในคณะรัฐบาลต่างหลบหนี การกวาดล้างฝ่ายขวาตามความต้องการของสหรัฐฯ สงครามกลางกัมพูชาจึงเริ่มต้นขึ้นภายหลังการรัฐประหาร เจ้าสีหนุซึ่งลี้ภัยอยู่ที่ประเทศจีน ได้ก่อตั้งกลุ่มแนวร่วมแห่งชาติกัมพูชา เพื่อเคลื่อนไหวต่อต้านการรัฐประหาร ของนายพลลอนนอลโดยมีกลุ่มเขมรแดงที่นิยมจีนเข้าร่วมด้วย นอกจากนี้เจ้าสีหนุยังประกาศตั้งรัฐบาลพลัดถิ่น ขึ้นที่ปักกิ่ง ปฏิเสธรัฐบาลนายพลลอนนอลที่ไม่มีความชอบธรรมในการบริหารประเทศการเคลื่อนไหวนี้ได้รับการ สนับสนุนจากจีนจึงทำให้องค์กรมีความเข้มแข็งมากขึ้นและเจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว มีสมาชิกเข้าร่วมจำนวน มากและสามารถเข้าไปแทรกซึมตามชนบทในกัมพูชาอย่างได้ผลตามแผนป่าล้อมเมืองที่เคยกระทำสำเร็จมาแล้ว ในจีนส่วนสหรัฐฯซึ่งเป็นปฏิปักษ์กับจีนนั้นได้ให้ความช่วยเหลือแก่รัฐบาลนายพลลอนนอลอย่างเปิดเผยมากขึ้น ทั้งการส่งเครื่องบินไปทิ้งระเบิดในฐานที่มั่นของเขมรแดง และการอุดหนุนเงินและอาวุธ แต่อย่างไรก็ตามในปี ค.ศ. 1975 เขมรแดงก็สามารถเข้ายึดกรุงพนมเปญได้สำเร็จ

นโยบายของกลุ่มเขมรแดงซึ่งนำโดย พอลพต มีแนวคิดต้องการสร้างรัฐใหม่ขึ้นมาทั้งหมดและโคตเดียว ประเทศตามแนวคิดของเหมาเจ๋อตุง ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดของเจ้าสีหนุ พระองค์จึงลาออกจากตำแหน่งประมุข แห่งรัฐในปี ค.ศ. 1976 ฝ่ายเขมรแดงจึงให้ เขียว สัมพันธ์ อดีตรัฐมนตรีในรัฐบาลของพระองค์และหนึ่งในแกน นำเขมรแดงขึ้นมาเป็นประมุขของรัฐแทน โดยมีพอลพตเป็นนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้มีอำนาจการบริหารอย่าง แท้จริง จากนั้นก็เดินหน้ากวาดล้างฝ่ายตรงข้าม กักบริเวณเจ้าสีหนุไม่ให้ติดต่อผู้ใด จัดการสังหารศัตรูทาง การเมืองที่ต่อต้านเขมรแดงชนิดไม่ยอมให้หลงเหลือในกัมพูชาแม้แต่คนเดียว และเดินหน้าสร้างสังคมใหม่ตาม อุดมการณ์ที่ตนเองเชื่อ และเปลี่ยนชื่อประเทศไปเป็น กัมพูชาประชาธิปไตย

รัฐบาลพอลพตปกครองประเทศถึงปี ค.ศ. 1979 จึงถูกเขมรนิยมคอมมิวนิสต์อีกฝ่ายคือ ฝ่ายเฮงสัมริน ได้รับการสนับสนุนจากเวียดนามเข้ายึดอำนาจแล้วเปลี่ยนชื่อประเทศใหม่เป็น สาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา โดยที่เขมรแดงยังไม่ยอมจำนนและพยายามทำการเคลื่อนไหวโดยเข้าร่วมกับกลุ่มของเจ้าสีหนุซึ่งได้ก่อตั้งพรรค การเมืองใหม่ขึ้นชื่อ พรรคฟุนซินเปก ซึ่งเป็นกลุ่มนิยมเจ้า และกลุ่มแนวร่วมปลดปล่อยชาติประชาชนเขมร ของ นายซอนซานซึ่งเป็นกลุ่มฝ่ายขวา ก่อตั้ง แนวร่วมเขมรสามฝ่ายเพื่อรักษาเก้าอี้ในสหประชาชาติ โดยเขมรแดง ได้ยุบพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาลงเพื่อให้รัฐบาลผสมนี้ได้รับการรับรองจากนานาชาติว่าเป็นรัฐบาลที่ถูกต้อง ชอบธรรมของกัมพูชา

เมื่อกลุ่มเขมรสามฝ่ายได้ถูกก่อตั้งขึ้นสำเร็จ สงครามกลางเมืองรอบใหม่ก็เกิดขึ้นระหว่างรัฐบาลเขมร สามฝ่ายกับฝ่ายเขมรแดงสัมรินเพื่อผลักดันกำลังของเวียดนามออกจากกัมพูชา จนในที่สุดด้วยการกดดันของ นานาชาติทำให้เวียดนามยอมถอนทหารออกจากกัมพูชาในปี ค.ศ. 1989 และเริ่มต้นใช้โต๊ะเจรจาแก้ไขปัญหา แทนที่จะใช้การสู้รบจนสามารถบรรลุข้อตกลงสันติภาพในปี ค.ศ. 1991 โดยให้มีการสถาปนาตำแหน่งกษัตริย์ กลับมาใหม่ กัมพูชาเปลี่ยนชื่อประเทศกลับมาเป็นราชอาณาจักรกัมพูชาโดยมีเจ้าสีหนุขึ้นเป็นกษัตริย์อีกครั้ง กัมพูชา เป็นชาติที่มีความเป็นมายาวนานทางประวัติศาสตร์ มีมรดกทางวัฒนธรรมทางการเมืองของตนเอง ผ่านประสบการณ์ของความแตกแยกทางการเมืองและการอยู่ใต้ระบอบปกครองอาณานิคมของมหาอำนาจ ตะวันตก มีประเด็นย่อยหลากหลายประเด็น (1) ประวัติ-ศาสตร์ที่เป็นวัฏจักรของความเป็นปึกแผ่นกับความ ขัดแย้งแตกแยกทางการเมืองภายใน (2) มรดกของช่วงสมัยอาณานิคม (3) ผลกระทบของสงครามและความ ขัดแย้งแตกแยกหลังเอกราช และ (4) มรดกของการพยายามรวบอำนาจการปกครองช่วงหลังเอกราชกลาย มาเป็น “อำนาจนิยม” ที่ยังปรากฏอยู่จนปัจจุบัน (สุนทร ชุตินธรรานนท์ และคณะ, 2560, หน้า 9)

จากเหตุผลดังกล่าว จะเห็นได้ว่าประเทศกัมพูชาเกิดเหตุการณ์ทางการเมืองจากช่วงยุคต่างๆ ที่มีแกนนำ หลักคือ “ทหาร” จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการศึกษาพัฒนาการทางการเมืองในประเด็นที่เกี่ยวกับทหารกับ

การเมืองกัมพูชา ตั้งแต่ยุคอาณานิคม ยุคเขมรแดงเรื่องอำนาจ จนนำมาสู่ยุคล่มสลายของคอมมิวนิสต์ และก้าวเข้าสู่ยุคประชาธิปไตย รวมถึงวัฒนธรรมทางการเมืองของกัมพูชา

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาบทบาทของทหารกัมพูชาในด้านการเมืองของกัมพูชา
2. เพื่อศึกษาประเด็นและสาเหตุของการแทรกแซงทางการเมืองของทหารกัมพูชา
3. เพื่อศึกษาวิวัฒนาการทางการเมืองในกัมพูชา

วิธีดำเนินการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ซึ่งเป็นการวิจัยเชิง โดยการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของทหารกัมพูชาในด้านการเมืองของกัมพูชาอีกทั้งประเด็นและสาเหตุของการแทรกแซงทางการเมืองของทหารกัมพูชา รวมถึงวิวัฒนาการทางการเมืองในกัมพูชา ดังนี้ (1) แนวความคิดวัฒนธรรมทางการเมือง (2) แนวความคิดอำนาจนิยม (3) แนวความคิดทหารกับการเมือง (4) แนวความคิดการแทรกแซงทางการเมือง (5) ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของทหารกับการเมืองในกัมพูชา และ (6) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ ผลงานวิจัยและบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของทหารกัมพูชาในด้านการเมืองของกัมพูชา อีกทั้งประเด็นและสาเหตุของการแทรกแซงทางการเมืองของทหารกัมพูชา รวมถึงวิวัฒนาการทางการเมืองในกัมพูชา ทั้งเอกสารทางวิชาการประเภทต่าง ๆ ภายในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งข้อมูลทางวิชาการที่ได้จากการสืบค้นทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือทางเว็บไซต์ต่าง ๆ จนได้ข้อมูลตามที่ผู้วิจัยต้องการเพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัยต่อไปการศึกษาทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของทหารกัมพูชาในด้านการเมืองของกัมพูชา อีกทั้งประเด็นและสาเหตุของการแทรกแซงทางการเมืองของทหารกัมพูชา รวมถึงวิวัฒนาการทางการเมืองในกัมพูชาซึ่งขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารทั้งชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ เอกสารข้อมูลหลักฐานโดยตรง เช่น หนังสืออ้างอิง บันทึก รายงานการประชุม ข้อกำหนด กฎหมาย ตลอดจนข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ ข้อมูลหลักฐานที่ไม่ได้มาจากเหตุการณ์โดยตรงหรือสถานการณ์หนึ่ง แต่ที่ได้มาจากแหล่งอื่น เช่น เอกสารที่มีผู้รวบรวมไว้แล้วนำมาวิเคราะห์เสนอหรืออ้างอิง รายงานการวิจัย บทความ ข่าว สื่ออิเล็กทรอนิกส์ทุกชนิด ตลอดจนเอกสารที่แสดงให้เห็นถึงทฤษฎีหรือแนวความคิดของบุคคลที่มีบทบาทในเรื่องดังกล่าว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ผู้ศึกษาวิจัยได้จากการสำรวจภาคเอกสาร ประวัติศาสตร์ คำแถลงการณ์ คำให้สัมภาษณ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้อง บุคคลที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งเป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล
2. แบบสังเกต เพื่อจัดบันทึกเกี่ยวกับบทบาทของทหารกัมพูชาในด้านการเมืองของกัมพูชาอีกทั้งประเด็นและสาเหตุของการแทรกแซงทางการเมืองของทหารกัมพูชา รวมถึงวิวัฒนาการทางการเมืองในกัมพูชา ตามที่ผู้วิจัยสังเกตพบจากสภาพที่เป็นอยู่จริง โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและเปิดเผย (Patton, 1980, pp. 126-132)

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิจัยทั้งเชิงเอกสาร โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ

1. การศึกษาข้อมูลเชิงเอกสารผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีทหารกับการเมือง ชนชั้นนำ อำนาจอธิปไตย ฯลฯ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของทหารในการเมืองกัมพูชา
2. การศึกษาวิเคราะห์เชิงพรรณนา อาศัยการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เน้นทางด้านเอกสาร เช่น ตำราทางวิชาการ บทความ วารสาร เอกสาร หนังสือพิมพ์ และบันทึกต่าง ๆ

การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือสำหรับใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น โดยศึกษาหลักการทฤษฎีเกี่ยวกับการสืบค้นสารสนเทศ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวคิดและแนวทางในการสร้างเครื่องมือ
 2. สร้างเครื่องมือ โดยการศึกษาหลักการรวบรวมข้อมูล แล้วกำหนดประเด็นและขอบเขตของการศึกษา ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อการจัดหมวดหมู่ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อการรวบรวมข้อมูล
 3. ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านตรวจสอบข้อมูลที่ได้รวบรวมมา เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) เชิงเนื้อหาให้ตรงตามวัตถุประสงค์ ความน่าเชื่อถือของเนื้อหา (Reliability) ครอบคลุมเนื้อหา ความถูกต้องของการใช้ภาษา และสอดคล้องกับการวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญประกอบไปด้วยดังนี้
1. รศ.โกมล ปราชญ์กตัญญู
 2. ดร.ญาณกร โท้ประยูร
 3. ดร. รุ่งรัตนา เจริญจิตต์
 4. ดร.กীরติวรรณ กัลยาณมิตร
 5. ดร. ธัญนันท์ จันทร์ทรงพล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพในการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตลอดเวลาขณะที่เก็บรวบรวมข้อมูล จนกระทั่งได้ข้อมูลครบตามที่ต้องการแล้ว จึงทำการวิเคราะห์สรุปอีกครั้ง โดยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความ (Interpretation) เพื่อนำเสนอในลักษณะการบรรยายเชิงพรรณนา โดยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากการเอกสารที่ได้นำมา

ผลการศึกษา

บทบาทของทหารกัมพูชาในด้านทางการเมืองของกัมพูชาหลังจากกัมพูชาได้รับการประกาศเป็นเอกราชจากฝรั่งเศสอย่างเป็นทางการตามสนธิสัญญาเจนีวาในปี ค.ศ. 1955 และในปีเดียวกันนี้กษัตริย์สีหนุ กีสละราชบัลลังก์ให้แก่พระบิดาของพระองค์คือ เจ้าบรมมหาราชวรมหา เพื่อพระองค์เข้ามาเคลื่อนไหวทางการเมืองได้อย่างอิสระ โดยก่อตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาชื่อว่า พรรคสังคมนิยม เพื่อลงเลือกตั้งและชนะการเลือกตั้งจนพระองค์ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในปีนั้นเอง ในช่วงแรก ๆ นั้น เจ้าสีหนุมีท่าทีที่เอาใจสหรัฐอเมริกาอย่างเต็มที่ แต่ต่อมาก็เริ่มเล่นเกมการเมือง คบหากับประเทศกลุ่มคอมมิวนิสต์เช่น จีน และเกาหลีเหนือ เพื่อคานอำนาจกับสหรัฐอเมริกาเมื่อสงครามเวียดนามได้เริ่มต้นขึ้นนั้นเป็นช่วงเวลาที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกัมพูชาและสหรัฐซึ่งเป็นคู่สงครามที่แท้จริงของจีนและเวียดนามเหนือได้ลงไป

กัมพูชาไม่พอใจที่สหรัฐฯ ใช้กัมพูชาเป็นที่เคลื่อนไหวในการทำสงครามกับฝ่ายคอมมิวนิสต์จนกระทบต่อกิจการภายใน จึงพัฒนาความสัมพันธ์กับจีนที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น เมื่อสหรัฐฯและเวียดนามได้ผลักดันเวียดนามหรือเวียดนามเหนือจนถอยร่นไป พระองค์จึงยินยอมให้กลุ่มเวียดกงเข้ามาใช้กัมพูชาเป็นฐานที่มั่นและยอมเปิดเส้นทางให้จีนส่งอาวุธให้แก่เวียดกงผ่านทางกัมพูชา จากจุดนี้แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลสีหนุมีนโยบายที่เป็นปฏิปักษ์กับสหรัฐฯ ซึ่งสร้างความไม่พอใจให้แก่ชาวกัมพูชาจำนวนมากที่นำประเทศเข้าไปอยู่ท่ามกลางความขัดแย้งของผู้อื่น โดยเฉพาะกลุ่มขวาจัดในพรรคของพระองค์ซึ่งมีนายพลลอน นอล เป็นแกนนำ ทำให้ในปี ค.ศ. 1966 เจ้าสีหนุสูญเสียเสียงสนับสนุนจากภายในพรรค และนายพลลอน นอล ได้รับเสียงสนับสนุนให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทน กระทั่งปี ค.ศ. 1970 นายพลลอน นอลรับการสนับสนุนจากสหรัฐฯก็ทำการรัฐประหารเปลี่ยนแปลงประเทศเข้าสู่ระบอบสาธารณรัฐโดยมีนายพลลอน นอล ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี เปลี่ยนชื่อประเทศเป็น สาธารณรัฐเขมร

การรัฐประหารที่เกิดขึ้นทำให้กลุ่มฝ่ายซ้ายต่างๆ รวมไปถึงฝ่ายซ้ายที่เคยอยู่ในคณะรัฐบาลต่างหลบหนีการกวาดล้างของฝ่ายขวาตามความต้องการของสหรัฐฯ สงครามกลางกัมพูชา เริ่มต้นภายหลังการรัฐประหารเจ้าสีหนุซึ่งลี้ภัยอยู่ที่ประเทศจีนได้ก่อตั้งกลุ่มแนวร่วมแห่งชาติกัมพูชา เพื่อเคลื่อนไหวต่อต้านการรัฐประหารของนายพลลอน นอลโดยมีกลุ่มเขมรแดงที่นิยมจีนเข้าร่วมด้วย นอกจากนี้เจ้าสีหนุยังประกาศตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นขึ้นที่ปักกิ่ง ปฏิเสธรัฐบาลนายพลลอน นอล ที่ไม่มีความชอบธรรมในการบริหารประเทศ การเคลื่อนไหวนี้ได้รับการสนับสนุนจากจีนจึงทำให้องค์กรมีความเข้มแข็งมากขึ้นและเจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว มีสมาชิกเข้าร่วมจำนวนมากและสามารถเข้าไปแทรกซึมตามชนบทในกัมพูชาอย่างได้ผลตามแผน ปาล้อมเมืองที่เคยกระทำสำเร็จมาแล้วในจีนส่วนสหรัฐฯซึ่งเป็นปฏิปักษ์กับจีนนั้นได้ให้ความช่วยเหลือแก่รัฐบาลนายพลลอน นอล อย่างเปิดเผยมากขึ้นทั้งการส่งเครื่องบินไปทิ้งระเบิดในฐานที่มั่นของเขมรแดง และการอุดหนุนเงินและอาวุธ แต่อย่างไรก็ตามในปี ค.ศ. 1975 เขมรแดงก็สามารถเข้ายึดกรุงพนมเปญได้สำเร็จนโยบายกลุ่มเขมรแดงซึ่งนำโดย พอล พต มีแนวคิดต้องการสร้างรัฐใหม่ขึ้นมาทั้งหมดตามแนวคิดของเหมาเจ๋อตุง ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดของเจ้าสีหนุ พระองค์จึงลาออกจากตำแหน่งประมุขแห่งรัฐในปี ค.ศ. 1976 ฝ่ายเขมรแดงจึงให้ เขียว สัมพัน อดีตรัฐมนตรีในรัฐบาลของพระองค์และหนึ่งในแกนนำเขมรแดงขึ้นมาเป็นประมุขของรัฐแทน โดยมี พอล พต เป็นนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้มีอำนาจการบริหารอย่างแท้จริง จากนั้นก็เดินทางกวาดล้างฝ่ายตรงข้าม กักบริเวณเจ้าสีหนุไม่ให้ติดต่อผู้ใด จัดการสังหารศัตรูทางการเมืองที่ต่อต้านเขมรแดงชนิดไม่ยอมให้หลงเหลือในกัมพูชาแม้แต่คนเดียว เดินทางสร้างสังคมใหม่ตามอุดมการณ์ที่ตนเองเชื่อ และเปลี่ยนชื่อประเทศไปเป็น กัมพูชาประชาธิปไตย และรัฐบาล พอล พต ปกครองประเทศมาจนถึงปี ค.ศ. 1979 จึงถูกเขมรนิยมคอมมิวนิสต์อีกฝ่ายคือ ฝ่าย เสง สัมริน ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากเวียดนามเข้ายึดอำนาจแล้วเปลี่ยนชื่อประเทศใหม่เป็น สาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา โดยที่เขมรแดงยังไม่ยอมจำนนและพยายามทำการเคลื่อนไหวโดยเข้าร่วมกับกลุ่มของเจ้าสีหนุซึ่งได้ก่อตั้งพรรคการเมืองใหม่ขึ้นชื่อ พรรค พุนซินเปก ซึ่งเป็นกลุ่มนิยมเจ้า และกลุ่มแนวร่วมปลดปล่อยชาติประชาชนเขมรของนายซอน ซาน ซึ่งเป็นกลุ่มฝ่ายขวา ก่อตั้ง แนวร่วมเขมรสามฝ่าย เพื่อรักษาเก้าอี้ในสหประชาชาติ โดยเขมรแดงได้ยุบพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาลงเพื่อให้รัฐบาลผสมนี้ได้รับการรับรองจากนานาชาติว่าเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องชอบธรรมของกัมพูชา เมื่อกลุ่มเขมรสามฝ่ายได้ถูกก่อตั้งขึ้นสำเร็จ สงครามกลางเมืองรอบใหม่ก็เกิดขึ้นระหว่างรัฐบาลเขมรสามฝ่ายกับฝ่ายเขมร เสง สัมริน เพื่อผลักดันกำลังของเวียดนามออกจากกัมพูชา จนในที่สุดด้วยการกดดันของนานาชาติทำให้เวียดนามยอมถอนทหารออกจากกัมพูชาในปี ค.ศ. 1989 และเริ่มต้นใช้โต๊ะเจรจาแก้ไขปัญหาแทนที่จะใช้การสู้รบจนสามารถบรรลุข้อตกลงสันติภาพในปี ค.ศ. 1991 โดยให้มีการสถาปนาตำแหน่งกษัตริย์กลับมาใหม่ กัมพูชาเปลี่ยนชื่อประเทศกลับมาเป็นราชอาณาจักรกัมพูชาโดยมีเจ้าสีหนุขึ้นเป็นกษัตริย์อีกครั้งนอกจากนี้งานวิจัยของณกรณ์ จันทรพิบูล (2557) ศึกษาเรื่องทหารกับการเมืองพม่า

ผลการวิจัยพบว่า การเมืองของประเทศพม่าจะยังคงอยู่ในความควบคุมและดูแลของกองทัพพม่าต่อไป ซึ่งในข้อเท็จจริงนี้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าทหารพม่าไม่เคยที่จะยอมสละอำนาจในการบริหารประเทศให้กับกลุ่มการเมืองใด โดยเล็งเห็นแล้วว่าทหารพม่าได้ยิ่งไปกว่านั้นยังสร้างความอ่อนแอให้กับสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงทางการเมืองให้กับประเทศพม่าได้ยิ่งไปกว่านั้นยังสร้างความอ่อนแอให้กับสถาบันทางการเมือง และส่งผลให้กลุ่มการเมืองอื่น รวมถึงชนกลุ่มน้อยต้องการที่จะแบ่งแยกตนเอง ซึ่งส่งผลเสียหายให้กับประเทศพม่าได้ในอนาคต ด้วยเหตุนี้การเมืองของประเทศพม่าจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร หรือมากน้อยเพียงใดนั้น ปัจจัยที่สำคัญที่สุดไม่ได้เกิดขึ้นจากกลุ่มการเมือง หรือประชาชนภายในประเทศหรือแม้แต่นานาชาติ แต่ปัจจัยดังกล่าวอยู่ที่ตัวของกองทัพพม่า ที่ควบคุมการบริหารงานของประเทศพม่าไว้ครบทุกด้านมากกว่าการแทรกแซงทางการเมืองของทหารกัมพูชาเกิดขึ้นได้หลายรูปแบบ ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยในแต่ละรูปแบบนั้นพอจะจำแนกในแต่ละทางได้ คือ สันชัย บุญทริทสวัสดิ์ (2523, หน้า 77-80) ได้กล่าวถึง (1) การแทรกแซงในทางตรง คือ การที่ทหารอาจจะเข้ามาในระบบการเมืองโดยเปิดเผย โดยอาจทำการยึดอำนาจเอง ซึ่งถือเป็นการแทรกแซงที่ร้ายแรงที่สุด การแทรกแซงในลักษณะนี้ทหารอาจจะเป็นผู้กำหนดว่าใครควรจะเป็นผู้บริหารประเทศ การกำหนดนโยบายของชาติควรจะเป็นไปในทิศทางใด กล่าวคือ กิจการทางการเมืองส่วนมากถูกกำหนดโดยทหาร (2) การแทรกแซงโดยทางอ้อม ทหารอาจแสดงโดยแสดงปฏิกิริยาต่อต้านนโยบายอย่างใดอย่างหนึ่งของรัฐบาล หรือปฏิกิริยาต่อการต่อต้านผู้นำทหาร การแสดงปฏิกิริยาดังกล่าวอาจมีผลต่อการดำเนินการของรัฐบาลด้วย การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของทหาร นั้นมีหลายปัจจัย ดังนี้ (1) ทหารจะเข้าแทรกแซงหลังจากที่ประเทศพ้นจากการเป็นอาณานิคม (2) ทหารมีแนวโน้มที่จะเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง ถ้าประเทศนั้นมีพรรคการเมืองที่ไม่เข้มแข็ง (3) ทหารมีแนวโน้มที่จะเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง ถ้าผลประโยชน์ของทหารถูกตัดทอนลง (4) ทหารมีแนวโน้มที่จะเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง ถ้าเกิดความไม่สงบเรียบร้อยภายในประเทศ (5) ทหารมีแนวโน้มที่จะเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง ถ้าสถาบันทหารถูกแทรกแซงหรือคุกคามจากภายนอก (6) ทหารมีแนวโน้มที่จะเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง ถ้าความชอบธรรมของรัฐบาลมีน้อย โดยไร้ความชอบธรรม การใช้อำนาจบริหารประเทศอย่างไม่ถูกต้อง (7) ความมั่นคงในกองทัพ เป็นปัจจัยสำคัญต่อการเข้าแทรกแซงทางการเมืองของทหาร กองทัพที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมากเท่าใดก็จะมีประสิทธิภาพมากขึ้นเท่านั้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นราวดี เกิดจรงค์ (2559) ศึกษาเรื่องการแทรกแซงของทหารและการทำให้เป็นประชาธิปไตยในไทยและอินโดนีเซีย

ผลการวิจัยพบว่า การรัฐประหารที่เกิดขึ้นในประเทศไทยที่ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 ถึงพ.ศ. 2549 ได้เกิดขึ้น 11 ครั้ง มีทหารเป็นผู้ก่อการในขณะทำการรัฐประหารในประเทศอินโดนีเซียเกิดขึ้นเพียงครั้งเดียว การเข้ามาทำการยึดอำนาจของพลเอก ซูฮาร์โต กลับสามารถครองอำนาจการปกครองได้ยาวนานถึงกว่า 32 ปี แต่ในการเข้ามามีบทบาทของทหารในประเทศไทย ส่วนใหญ่เข้ามายึดอำนาจเพียงชั่วคราว จากนั้นปล่อยให้เข้าสู่กระบวนการทางประชาธิปไตยต่อไป ทั้งนี้เป็นผลมาจากความแตกต่างในการเริ่มต้นประชาธิปไตยของทั้งสองประเทศโดยในประเทศอินโดนีเซียมีการปลูกฝังความคิดแบบประชาธิปไตยมาตั้งแต่ในสมัยที่เป็นอาณานิคม แต่ในประเทศไทยนั้น กลุ่มผู้ทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองซึ่งมีผู้นำเป็นทหารได้นำเอาลักษณะการปกครองแบบตะวันตกมาใช้ โดยที่ไม่คำนึงถึงความเข้าใจในประชาธิปไตยของคนในประเทศ ณ เวลานั้น และทำให้ทหารและประชาชนตระหนักว่าทหารเป็นส่วนสำคัญของการเมืองการปกครองในประเทศไทย ที่สามารถเข้ามามีบทบาททางการเมืองได้อย่างชอบธรรม ทำให้ไม่น่าแปลกใจที่ประประชาชนคนไทยเห็นทหารออกมาทำการรัฐประหาร จนเป็นเรื่องที่ชินหูชินตาในสังคมไทยอย่างไรก็ตาม ในยุคปัจจุบันภายใต้สังคมโลกาภิวัตน์ การรัฐประหารไม่ใช่เรื่องง่ายอีกต่อไป เพราะประชาชนได้รับข่าวสารอย่างรวดเร็ว ทหารถูกจับตามองอย่างใกล้ชิด ซึ่งการที่ทหารจะเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง ต้องคำนึงถึงการยินยอมของประชาชนพลเมืองเป็นสำคัญ ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการตัดสินใจในการทำการรัฐประหารของทหารในปัจจุบัน

วิวัฒนาการทางการเมืองในกัมพูชาการกำหนดนโยบายบริหารและการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าสามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่นและรวดเร็ว ในแง่ดี ทำให้กัมพูชาสามารถพัฒนาให้เจริญได้อย่างก้าวกระโดด องค์ประกอบประชาชน สื่อ และ ประชาชนทั่วไป มีแนวโน้มนำไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบเผด็จการ การที่รัฐบาลสามารถรักษาสันติภาพและเสถียรภาพทางการเมืองให้ทำอยู่ พร้อมไปกับการพัฒนาประเทศ ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา เป็นสิ่งที่ดึงดูดนักลงทุนและนักท่องเที่ยวจาก ต่างประเทศ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจนำไปสู่การเกิดขึ้นและการขยายตัวของชนชั้นนายทุน เศรษฐี และชนชั้นกลางที่อาศัยอยู่ในเมือง รวมทั้งทำให้ชาวชนบทที่ย้ายเข้ามาทำงานในเมืองจำนวนมากขึ้นด้วย นอกจากนี้ สถานการณ์ขาดคนมีความรู้ ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นปัญหาหนักในทศวรรษที่ 1990 ก็เริ่มดีขึ้นในทศวรรษนี้ คนรุ่นใหม่ที่มีการศึกษาเริ่มเข้าทำงาน คนกลุ่มที่ขยายเพิ่มขึ้นมาเหล่านี้จะสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทาง การเมืองในทศวรรษต่อมามีความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในกัมพูชาในทศวรรษที่ 2010 กล่าวถึง สภาพทางการเมืองก่อนการเลือกตั้ง สภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมก่อนการเลือกตั้ง สภาพทางการเมืองก่อนการเลือกตั้ง ค.ศ.2013 สภาพทางการเมืองในกัมพูชาก่อนการเลือกตั้ง มีประเด็นที่น่าสนใจ ประเด็นคือความ มั่นใจของพรรครัฐบาลว่าจะชนะเลือกตั้งอย่างขาดลอย และการรวมพรรคฝ่ายค้าน ความมั่นใจของพรรคประชาชนกัมพูชาก่อนการเลือกตั้ง กัมพูชามีความสงบ และการเมืองมีเสถียรภาพ หลังเหตุการณ์รัฐประหาร ในค.ศ.1997 พรรคประชาชนกัมพูชาได้ดำเนินการกระชับอำนาจของตนในการเลือกตั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของพิชิต รัชตพิบูลภพ(2560)ศึกษา เรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหาร ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหารในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัยพบว่าอยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกปัจจัย ด้านระบบส่วนตัวของบุคคล รองลงมาปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง ปัจจัยด้านจิตวิทยา ส่วนด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง อยู่ในระดับน้อย (2) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหาร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมี อายุ การศึกษา ระดับรายได้ ระดับชั้นยศ และระยะเวลาทำงาน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่.05 (3) ตัวแปรที่ส่งผลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการวิเคราะห์ ความถดถอยเชิงพหุมีทั้งหมด 4 ตัวแปรซึ่งสามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ ตัวแปรที่ส่งผลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากมากไปหาน้อย คือแรงจูงใจที่เป็นเรื่องของความรู้สึกและอารมณ์ และระดับชั้นยศ พลทหารกองประจำการ การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง) และแรงจูงใจที่มีสาเหตุมาจากค่านิยม (4) ส่วนตัวแปรที่ส่งผลในเชิงบวกได้แก่แรงจูงใจที่เป็นเรื่องของความรู้สึกและอารมณ์, การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง, แรงจูงใจที่มีสาเหตุมาจากค่านิยม ส่วนตัวแปรที่ส่งผลในเชิงลบได้แก่ ระดับชั้นยศพลทหารกองประจำการการเปลี่ยนแปลงช่วงหลังสงครามไปสู่ธุรกิจเอกชน จากบทสัมภาษณ์ ผู้ช่วยทูตประเทศกัมพูชา ธุรกิจเอกชนมีการเติบโตขึ้นมาก ระหว่าง ค.ศ. 2000 ถึง 2006 โดยเฉพาะการท่องเที่ยว อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มสูงขึ้นมูลค่า การส่งออกเพิ่มขึ้น มีการไหลเข้าของการลงทุน โดยตรงจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพิ่มขึ้นและความยากจนลดลง การลงทุนการริเริ่มของอาเซียนและธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชียที่จะเชื่อมโยงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นทวีปเข้าด้วยกันผ่านเครือข่ายเส้นทางคมนาคมใหม่คือการสร้างความเชื่อมโยงในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง สิ่งนี้ทำให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากขึ้นเกิดความเจริญในจังหวัดต่างๆ ตัวบ่งชี้ว่ากัมพูชาในทศวรรษที่ 2000 ไม่อยู่ในสถานะประเทศหลังสงครามอีกต่อไป การเมืองที่มีเสถียรภาพแล้ว กัมพูชาเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการค้าโลก ตั้งแต่ค.ศ. 2002 มี การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในกัมพูชาอย่างเห็นได้ชัดโดยมีปัจจัยหลักจากภายนอก คือจีนมีความต้องการสินค้า โภคภัณฑ์พื้นฐานเพิ่มขึ้น และทั่วโลกมีความต้องการเสื้อผ้าเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดการไหลเข้ามาของทุนจากจีน และการเพิ่มขึ้นของทุนในประเทศ การเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดของการส่งเงินกลับบ้านของกรรมกรโรงงานเย็บเสื้อผ้า การออก กฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ และที่ดินของรัฐบาลแสดงให้เห็นการเปลี่ยนกิจกรรมทางเศรษฐกิจจากการทำไม้เถื่อนไปสู่ การเพาะปลูกเพื่ออุตสาหกรรมเกษตรนึ่งลงทุนทั้งชาวกัมพูชาและต่างชาติเริ่มต้องการที่ดินเพื่อธุรกิจอุตสาหกรรม ยางพารา

มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน การดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน การดำเนินนโยบายให้สัมปทานที่ดินเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่หรือที่เรียกว่าการให้สัมปทานที่ดินเศรษฐกิจใหม่ แก่บริษัทต่างชาติและนายทุนชาวกัมพูชาเพื่อลงทุนด้านการเกษตร และอสังหาริมทรัพย์เพื่อเร่งพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญเติบโต

อภิปรายผลการศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาบทบาทของทหารกัมพูชา โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ สามารถสรุปผลการสัมภาษณ์จากข้าราชการทหาร นักวิชาการ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเหตุการณ์ทางการเมืองในราชอาณาจักรกัมพูชา โดยผู้ศึกษาสรุปผลการศึกษา ดังต่อไปนี้ บทบาทของทหารกัมพูชาในด้านการเมืองของกัมพูชามีงานวิจัยหลายตัวสนับสนุนคำกล่าวที่ว่าทหารกับการเมืองพม่าจะยังคงอยู่ในความควบคุมและดูแลของกองทัพพม่าต่อไป ซึ่งในข้อเท็จจริงนี้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าทหารพม่าไม่เคยที่จะยอมสละอำนาจในการบริหารประเทศให้กับกลุ่มการเมืองใด เห็นว่าการบริหารประเทศของรัฐบาลฝ่ายพลเรือนยังมีความอ่อนแอและไม่สามารถสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงทางการเมืองให้กับประเทศพม่าได้ยิ่งไปกว่านั้นยังสร้างความอ่อนแอให้กับสถาบันทางการเมือง และส่งผลให้กลุ่มการเมืองอื่น รวมถึงชนกลุ่มน้อยต้องการที่จะแบ่งแยกตนเอง ซึ่งส่งผลเสียหายให้กับประเทศพม่าได้ในอนาคต ด้วยเหตุนี้การเมืองของประเทศพม่าจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร หรือมากน้อยเพียงใดนั้น ปัจจัยที่สำคัญที่สุดไม่ได้เกิดขึ้นจากกลุ่มการเมือง หรือประชาชนภายในประเทศหรือแม้แต่เมื่อนานาชาติ แต่ปัจจัยดังกล่าวอยู่ที่ตัวของกองทัพทหารพม่า ที่ควบคุมการบริหารงานของประเทศพม่าไว้ครบทุกด้านมากกว่าการแทรกแซงทางการเมืองของทหารกัมพูชาขึ้นได้หลายรูปแบบทั้งทางตรง การที่ทหารอาจจะเข้ามาในระบบการเมืองโดยเปิดเผย โดยอาจทำการยึดอำนาจเอง ซึ่งถือเป็นการแทรกแซงที่ร้ายแรงที่สุด การแทรกแซงโดยทางอ้อม ทหารอาจจะแสดงโดยแสดงปฏิกิริยาต่อต้านนโยบายอย่างใดอย่างหนึ่งของรัฐบาล หรือปฏิกิริยาต่อการต่อต้านผู้นำทหาร การแสดงปฏิกิริยาดังกล่าวอาจมีผลต่อการดำเนินการของรัฐบาลด้วยการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของทหารขึ้นอยู่กับปัจจัย ได้ดังนี้ (1) ทหารจะเข้าแทรกแซงหลังจากที่ประเทศพ้นจากการเป็นอาณานิคม (2) ทหารมีแนวโน้มที่จะเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง ถ้าประเทศนั้นมีพรรคการเมืองที่ไม่เข้มแข็ง (3) ทหารมีแนวโน้มที่จะเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง ถ้าผลประโยชน์ของทหารถูกตัดทอนลง (4) ทหารมีแนวโน้มที่จะเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง ถ้าเกิดความไม่สงบเรียบร้อยภายในประเทศ (5) ทหารมีแนวโน้มที่จะเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง ถ้าสถาบันทหารถูกแทรกแซงหรือคุกคามจากภายนอก (6) ทหารมีแนวโน้มที่จะเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง ถ้าความชอบธรรมของรัฐบาลมีน้อย โดยได้รับความชอบธรรมการใช้อำนาจบริหารประเทศอย่างไม่ถูกต้อง (7) ความมั่นคงในกองทัพ เป็นปัจจัยสำคัญต่อการเข้าแทรกแซงทางการเมืองของทหาร กองทัพที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมากเท่าใด ก็จะมีประสิทธิภาพมากขึ้นเท่านั้นวิวัฒนาการทางการเมืองในกัมพูชาการกำหนดนโยบายบริหาร แนวทางการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าสามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่นและรวดเร็ว ทำให้กัมพูชาสามารถพัฒนาให้เจริญได้อย่างก้าวกระโดด องค์กรภาคประชาชนทั่วไปและสื่อมีบทบาทสำคัญ มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบเผด็จการ การที่รัฐบาลสามารถรักษาสันติภาพและเสถียรภาพทางการเมืองให้ทำอยู่ พร้อมไปกับการพัฒนาประเทศในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา เป็นสิ่งที่ดึงดูดนักลงทุนและนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจนำไปสู่การเกิดขึ้นและการขยายตัวของชนชั้นนายทุน เศรษฐี และชนชั้นกลางที่อาศัยอยู่ในเมือง รวมทั้งทำให้ชาวชนบทที่ย้ายเข้ามาทำงานในเมืองจำนวนมากขึ้นด้วย มีงานวิจัยสนับสนุนตัวแปรที่ส่งผลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุมี 4 ตัวแปรซึ่งสามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ ตัวแปรที่ส่งผลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากมากไปหาน้อย คือแรงจูงใจที่เป็นเรื่องของความรู้สึกและอารมณ์ และระดับชั้นยศพลทหารกองประจำการ การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง) และแรงจูงใจที่มีสาเหตุมาจากค่านิยม ส่วนตัวแปรที่ส่งผลในเชิงบวก ได้แก่ แรงจูงใจที่เป็นเรื่องของความรู้สึก

และอารมณ์, การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง, แรงจูงใจที่มีสาเหตุมาจากค่านิยม ส่วนตัวแปรที่ส่งผลในเชิงลบ ได้แก่ ระดับชั้นยศพลทหารกองประจำการการเปลี่ยนแปลงช่วงหลังสงครามไปสู่ธุรกิจเอกชน จากบทสัมภาษณ์ ผู้ช่วยทูตประเทศกัมพูชา ธุรกิจเอกชนมีการเติบโตขึ้นมาก ระหว่าง ค.ศ. 2000 ถึง 2006 โดยเฉพาะการ ท่องเที่ยว อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มสูงขึ้น มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้น มีการไหลเข้าของการลงทุน โดย ตรงจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพิ่มขึ้นและความยากจนลดลง การลงทุนผ่านการริเริ่ม ของอาเซียนและธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชียที่จะ เชื่อมโยงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นทวีปเข้าด้วยกัน ผ่านเครือข่ายเส้นทางคมนาคมใหม่คือการสร้างความ เชื่อมโยงในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง สิ่งนี้ทำให้เกิดกิจกรรมทาง เศรษฐกิจมากขึ้นเกิดความเจริญในจังหวัดต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาประเทศกัมพูชาเป็นประเทศหนึ่งที่น่าลงทุนมีทรัพยากรป่าไม้ เหมืองแร่ ทะเลสาบที่อุดมสมบูรณ์ สามารถนำทรัพยากรไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศได้ทัดเทียมประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียนควรส่งเสริม และสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวให้ต่างชาติร่วมลงทุน ควรกำหนดยุทธการต่างๆ เพื่อเพิ่มรายได้ของรัฐและพัฒนา โครงสร้างเศรษฐกิจ เช่น สนามบิน ถนน ไฟฟ้าและสาธารณูปโภค

เอกสารอ้างอิง

- สุนทร ชูตินธรานนท์ และคณะ. (2560). *การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองกับการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมใน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นทวีปหลังยุคสงครามเย็น*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). กรุงเทพมหานคร.
- สัญญา บัญชรวิสุทธิ์. (2523). *สถานการณ์ภายในสถาบันทหารกับการแทรกแซงทางการเมืองในทหารกับ การเมือง: วิเคราะห์เปรียบเทียบ*. กรุงเทพมหานคร: แสงรุ่งการพิมพ์.
- นราวดี เกิดจรงค์. (2560). *บทบาทของกองทัพในการเมือง ศึกษาเปรียบเทียบไทยกับอินโดนีเซีย*, ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาการเมือง. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
- พิชิต รัชตพิบูลภพ. (2560). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหาร*. วารสารสถาบันพระปกเกล้า
- Patton, M. Q. (1980). *Qualitative evaluation methods*. Beverly Hills, CA: Sage.